

ศุภกิจ จิตรเพิ่มพูลผล. (2548). คนเลี้ยงช้างเร่ร่อน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การวิจัยและพัฒนาเมือง).

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. คณะกรรมการควบคุม :
รองศาสตราจารย์ ดร.วาทีณี บุญชะลิกษ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศรีเพชร เลิศพิเชฐ.

การศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาถึงวิถีชีวิตของคนเลี้ยงช้างเร่ร่อนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมทั้งในช่วงก่อนการออกมาเร่ร่อนและหลังการออกมาเร่ร่อน ตลอดจนศึกษาถึงสาเหตุหรือปัจจัยที่มีผลต่อการนำช้างออกมาเร่ร่อนและกระบวนการในการนำช้างออกมาเร่ร่อน รวมทั้งผลหลังจากการถูกผลักดันไม่ให้พาช้างออกมาเร่ร่อน ผู้วิจัยเลือกสถานที่ศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นคนเลี้ยงช้างเร่ร่อนจำนวนทั้งสิ้น 20 คน ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นเวลา 12 เดือน ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2545 ถึง เดือนกรกฎาคม 2546 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) และแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) และการเก็บข้อมูลจากเอกสาร สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการเปรียบเทียบและตีความจากข้อมูลในมุมมองของคนเลี้ยงช้างเร่ร่อน รวมทั้งจากเอกสารต่างๆ จากหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า

1. วิถีชีวิตของคนเลี้ยงช้างในช่วงก่อนออกมาเร่ร่อนและหลังออกมาเร่ร่อน เป็นวิถีชีวิตแบบชาวไทยในชนบททั่วไป คือ มีอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำสวน ค้าขายเล็กๆ น้อย ๆ มีฐานะความเป็นอยู่ค่อนข้างยากจน การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ระดับประถมศึกษา มีการนับถือบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นับถือผี และมีการนับถือกันตามลำดับชั้นอาวุโส ผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในช่วงที่ผ่านมาทำให้สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้หลังไหลเข้าไปในหมู่บ้านอย่างรวดเร็ว เป็นเหตุให้รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย คนวัยแรงงานต้องออกมาหาเงินเพื่อส่งเงินกลับให้คนทางบ้านซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กและคนชรา ส่วนการเลี้ยงช้างแต่เดิมนั้นมีการเลี้ยงโดยการพาช้างออกไปหากินตามชายป่าหรือทุ่งนาบริเวณหมู่บ้าน แต่ปัจจุบันอาหารของช้างมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของช้าง ประกอบกับคนเลี้ยงช้างและครอบครัวมีรายได้ต่ำ ทำให้ไม่สามารถหาอาหารให้ช้างด้วยวิธีการซื้อหามาได้ บางคนจึงไปกู้หนี้ยืมสินจากนายทุน ซึ่งมีทั้งนำไปจำหน่าย หรือนำช้างไปจำหน่าย แต่จะไม่ยอมขายช้างไปแม้ว่าจะประสบปัญหาในการเลี้ยงดู จึงส่งผลให้ต้องนำช้าง

T164176

ออกมาเร่ร่อนหารายได้ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งเป็นทางออกทางหนึ่งของกลุ่มคนเลี้ยงช้าง

2. ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้คนเลี้ยงช้างเข้าสู่อาชีพคนเลี้ยงช้างเร่ร่อน ก็คือ สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ภาวะหนี้สิน ความยากจนหรือความจำเป็นทางเศรษฐกิจ รวมทั้งความพึงเพื่อบริโภคนิยม วัตถุนิยม เนื่องจากเงินและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เข้ามามีส่วนสำคัญในชีวิต และเป็นตัวบ่งชี้ถึงฐานะ สภาวะสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปจากเดิม การปลูกป่ายุคาลิปัตส์ทำให้อาหารตามธรรมชาติของช้างมีไม่เพียงพอที่จะทำให้ช้างสามารถดำรงชีวิตโดยการหาอาหารเองได้ตามธรรมชาติ การใช้สารเคมีหรือยาฆ่าแมลงในการทำการเกษตร ส่งผลให้ช้างไม่สามารถกินอาหารได้อย่างปลอดภัย และความต้องการอาหารของช้างในแต่ละวัน ทำให้คนเลี้ยงช้างไม่สามารถหาอาหารสำหรับช้างได้อย่างเพียงพอ

3. สำหรับผลหลังจากถูกผลักดันไม่ให้พาช้างออกมาเร่ร่อน พบว่า คนเลี้ยงช้างบางส่วนยังคงแอบพาช้างออกมาเร่ร่อน การผลักดันไม่ให้พาช้างออกมาเร่ร่อนนั้นทำให้คนเลี้ยงช้างเร่ร่อนขาดรายได้ คนเลี้ยงช้างบางคนไม่สามารถหาเงินไปใช้หนี้ที่กู้ยืมมาสำหรับการออกมาเร่ร่อนได้ คนเลี้ยงช้างที่มีทำเลที่พักอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครหรือในเขตที่อยู่ในส่วนที่ห้ามคนเลี้ยงช้างเร่ร่อนอยู่ต้องย้ายที่อยู่หรือหาที่อยู่ใหม่ ซึ่งทำเลที่พักใหม่ไม่ได้สร้างรายได้ให้มากนัก เพราะไม่สามารถเลือกหาทำเลได้ ความคาดหวังของคนเลี้ยงช้างเร่ร่อนเหล่านี้คืออยากให้รัฐหรือองค์กรต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือพวกเขาต่อไป

Supakit Chitphoemphoonphon. (2005.).The lives of wandering elephant keepers. Master Thesis, M.A.(Urban Research and Development) Bangkok : Graduate School, Chandrakasem Rajabhat University, Committees : Associate Professor Dr.Wathinee Boonchalaksi, Assistant Professor Sripetch Lertpishate.

This study is the qualitative approach. The key objective of the study is to analyze vagrant lives of wandering elephant keepers in the period before and after vagrant, respective to economic, social and cultural fronts. The study also focuses on procedures and causes or factors, which are important to their decision-making to bring elephant out on the city streets. In addition, the study includes the impact of the scheme of barring roaming elephants from city. Researcher chose study areas in Bangkok and this surrounding provinces. Sample of 20 wandering elephant keepers were drawn by using purposive sampling method. Data was collected for the period of 12 months, starting from August 2002 to July 2003. The data collection was using methodologies of structured interview, unstructured interview, in-depth interview, and non-participant observation, as well as relying on related documents.

The study indicated as below :

1. Lives of wandering elephant keepers during the period before and after vagrant are considered as a typical way of life for regular Thai in the countryside, meaning they have agricultural related jobs such as being paddy or fruit farmers, who are relatively poor. Most of their education background were at primary school. They are respect to sacred items, believe in ghosts, and respect to older. During the past few years, social and economic development quickly brought in new luxury items into the villages. As a result, their earnings are not enough for their spending. Therefore, growth-up people have to go out of their village for finding jobs elsewhere and send money back home to their families who are normally children and senior people. In the old days, wandering elephant keepers would normally take their elephants to forests or paddy field for feeding near villages. Nowadays, natural foods for elephant are rare to find in their villages. Coupled with

TE164176

wandering elephant keepers being too poor to afford buying foods for their elephants, some turned out to borrow money from non-financial institutions by taking their plots of lands or elephant as collaterals. However, most of them do not want to sell their elephants even though they could not afford to raise them. As a result, many elephant keepers and their elephants were being forced to roam city streets to beg for food and money.

2. The most important factors to force regular mahouts and elephants to roam city streets are changing in environment, household debt and poverty, resulting from overspending, over-consumption, and materialism behaviors especially on luxury items. These are the result of new social roam, which considers money and luxury items as good social status. Furthermore, environment has also been changed as plantation of eucalyptus trees has cut food chain, which are food for elephants to be able to survive naturally. In addition, usage of chemical and pesticide on agricultural farm has poisoned natural food for elephants. The last factor is large consumption for food of elephant in each day, resulting in lack of capacity of mahout to supply food for elephant.

3. The study also found out the impact of the scheme of barring roaming elephants from city-street. Some wandering elephant keepers are reluctant on new rule as they still brought in their elephants from countryside to city. For certain, the scheme has cut vagrant wandering elephant keepers' earnings. Therefore, they could not find money to repay their existing debts. Those who are living in Bangkok or surrounding areas, have to relocate their temporary shelters to new cites, which are less attractive to them due to lower earnings. Those vagrant elephant keepers hope to government or organizations to step in and give assistance to them.